

ELM

2016-02-17

ELMs omorganisation 2005

Inom ELM-rörelsen genomfördes 2005 en genomgripande omorganisation. Vid 4AU-mötet i mars 2015 aktualiserades frågan om en utvärdering av omorganisationen, och efter förslag från ELM-styrelsens AU beslöt styrelsen i april 2015 att en sådan utvärdering skulle göras. Styrelsen uppdrog till AU att kalla samman en grupp i vilken ELM Syd, ELM Nord och ELU inbjöds att delta. I gruppen som genomfört utvärderingen har ingått Gunnar Davidsson, sammankallande, Elisabet Hector, Nils Larsson, Anders Månsson, Kristina Nilsson och Henrik Åström.

ELM före 2005 i korta drag

Här ges en mycket kort information om ELMs tidiga historia och bakgrunden till den omorganisation som gjordes 2005. Den som vill fördjupa sig ytterligare i den tidiga historien rekommenderas att ta del av böcker som getts ut när de berörda organisationerna hade 50-, 100- och 125- årsjubileer.

ELM-BV (ELM i dagligt tal) har sina rötter i den lågkyrkliga väckelsen under 1800-talets första hälft. En nyckelhändelse var bildandet av EFS 1856.

Under samma tidsperiod bildades regionala missionsföreningar i olika delar av södra Sverige. Dessa hade som uppgift att samordna verksamheten inom sina respektive områden: ordna predikoturer och större samlingar, kalla predikanter m.m. Två av dessa var Nordöstra Skånes Missionsförening (NSM, 1858) och Hässleholms Missionsförening (HLM, 1860) (som senare bytte namn till ELM Sydväst).

En särskild organisation med uppgift att på motsvarande sätt samordna verksamheten för unga i Sydsverige bildades 1905, Kristliga (senare Kristna) Ungdomsförbundet i Sydsverige (KUS).

ELM – som ända fram till omorganisationen 2005 hette Bibeltrogna Vänner (BV) – bildades som självständig missionsorganisation 1911, efter en konflikt inom EFS om utgivningen av en bok, där synen på Bibeln som Guds ord ifrågasattes. När BV bildats valde dessa tre nämnda organisationer, utan att vara formellt anslutna, att gå in i ett nära samarbete med BV, inte minst när det gällde utlandsmissionen.

Lokalt bildades det under årens lopp ett flertal "missionsföreningar" och "ungdomsföreningar" som samverkade med dessa regionala föreningar och BV. Härutöver har det funnits och finns fortfarande informellt bildade och samverkande "vängrupper". Den absoluta största delen av dessa föreningar/vängrupper (senare även församlingar) finns i södra Sverige – i första hand i Skåne och närliggande delar av Blekinge, Småland och Halland – och har ingått i någon och i en del fall flera av de nämnda organisationerna NSM, HLM och KUS.

I de jubileumsskrifter som NSM och HLM presenterade i början av 1980-talet framgår

att ett 60-tal missionsföreningar var anslutna till dessa. I KUS' jubileumsskrift 2005 framgår det att 40 ungdomsföreningar var anslutna. Ofta fanns både missions- och ungdomsförening på en plats och många personer var medlemmar i båda dessa. Det kunde också hända att en förening var ansluten till mer än en av de nämnda organisationerna. Andra delar av Sverige där BV varit verksamt är bland annat nordöstra Småland, Östergötland, Värmland, Stockholm, Dalarna, Västernorrland och Västerbotten. De lokala föreningarna inom NSM, HLM och KUS var ofta, men inte alltid, anslutna till BV.

Ytterligare bidrag till organisationsfloran var KUM (Kristna Ungdomsförbundets Musikförening) samt missionsgårdarna, där Strandhem var först ut. Strandhem öppnades 1943 och ägdes gemensamt av BV, HLM, NSM och KUS. Sedan många år har BV dessutom ett eget förlag, BV Förlag AB, med uppgift att ge ut god andlig litteratur.

Sammantaget utgjorde alla dessa föreningar ett komplext, och för många ogenomträngligt, mönster av organisationer, medlemskap, representation, samråd och förankring av beslut och åtgärder av ena eller andra slaget. Ett särskilt organ som inrättades för att diskutera och förankra åtgärder inom utlandsmissionen var Yttre Missionsrådet (YMR). Mycket tid krävdes för alla dessa sammanträden. En direkt följd av den splittrade organisationen var att hela rörelsen också kom att ha en oklar identitet.

Vad ville vi uppnå med omorganisationen?

Syftet med omorganisationen kan kort beskrivas på det sätt som görs i ELMs årsberättelse för 2005. Omorganisationen gjordes i syfte att få

- tydligare identitet
- större samhörighet
- tydligare fördelning av ansvar och uppgifter
- bättre och effektivare förvaltning av resurser
- större frimodighet i evangelisations- och missionsarbetet.

Arbetet med den nya organisationen bedrevs under ett antal år i olika grupper med medverkan från "rörelsens" olika organisationer. De slutliga stadgarna arbetades fram 2003-2004 och antogs i laga ordning, så att den nya organisationen kunde träda i kraft sommaren 2005.

Vad innebär den nya organisationen?

Omorganisationen innebar att de tre tidigare självständiga organisationerna BV, NSM och ELM Sydväst gick samman, och där BV med det nya namnet Evangelisk Luthersk Mission Bibeltrogna Vänner (ELM BV eller bara ELM) fick rollen som rikstäckande paraplyorganisation. Det nya ELM är i formell mening samma organisation som det tidigare BV. Men innehållet i organisationen har förändrats. Det två tidigare självständiga organisationerna NSM och ELM Sydväst gick samman och bildar en region inom ELM, ELM Syd. Det tidigare KUM upphörde i och med omorganisationen, dess

verksamhet togs över av ELM Syd och drivs under namnet ELMUS.

Det tidigare KUS har blivit en riksorganisation för ungdomar med namnet Evangelisk Luthersk Mission – Ungdom, (ELU). ELU är formellt fristående från ELM, men bedriver enligt sina stadgar sin verksamhet i samverkan med ELM och i enlighet med dess ändamål och syfte samt med ELMs Regionala Samverkansorganisationer. Förening/församling som är medlem i ELM och delar ELUs ändamål och syfte erbjuds medlemskap i ELU.

Ändrad ansvarsfördelning

Omorganisationen innebar också att arbetsfördelningen mellan de olika delarna av organisationen förändrades enligt följande:

- ELMs styrelse ansvarar för mission i Sverige och utlandet, teologisk bearbetning, kallande av predikanter och missionärer, förlagsverksamhet: bok- och musikutgivning, media (Till Liv, Begrunda, Droppen) och handelsbolaget Design för Livet.
- ELU ansvarar för ungdomsläger, ungdomssekreterare och -ledare, ungdomsgrupper, tidningen Insidan, årliga möten, t.ex. Vintermötet
- ELM Syd ansvarar i södra Sverige för prediko- och tältverksamhet, barnverksamhet (inspiratörer, förskollärare, material för samlingar etc.), inspiration av lokal föreningsverksamhet, besöksverksamhet, diakoni, årliga stormöten, t.ex. Sommarmötet, samt sång- och musikverksamhet. ELM Syd är den enda "region" som bildades direkt vid omorganisationen. År 2009 bildades också ELM Nord.

Samråd, förankring och information

Även om ELM-organisationen gjorts enklare och mer enhetlig finns behov av samråd och förankring av beslut och åtgärder. De viktigaste av dessa är 4AU samt de nämnder styrelsen tillsatt för att leda arbetet med respektive mission i Sverige, mission i utlandet samt tidningsverksamheten.

- 4AU är arbetsutskotten i styrelserna för ELMs riksorganisation, ELM Syd, ELM Nord samt ELU. 4AU samlas normalt två gånger per år för att dryfta gemensamma frågeställningar, främst av strategisk natur.
- Styrelsens nämnder. ELMs styrelse har tillsatt tre nämnder för att på ett rationellt sätt kunna leda verksamheten inom olika områden:
 - Mission i Sverige (MIS)
 - Nämnden för utlandsmission (NUM)
 - Tidningsnämnden (TN)

Nämnderna är inte en direkt följd av omorganisationen och beskrivs inte i några stadgar. De har tillsatts av styrelsen som ett rationellt sätt att leda verksamheten på. De tre organisationerna ELM Syd, ELM Nord och ELU nominerar vardera två ledamöter till respektive nämnd. Till NUM har dessutom ELM Danmark möjlighet att nominera två ledamöter. Den självständighet och den sammansättning Tidningsnämnden har, följer en gammal överenskommelse om tidningens frihet och breda förankring i rörelsen.

En viktig funktion i ELM-rörelsen har de kanaler som finns för **information** om händelser, beslut med mera. Det finns här anledning att lyfta fram Tidningen Till Liv som i första hand är ett organ för uppbyggelse och undervisning, men också innehåller aktuell information om viktiga beslut och andra händelser. Kompassen är ett, väsentligen nätanpassat, informationsblad om ELMs utlandsmission. Till det gemensamma informationssystemet hör också ELMs hemsida, med aktuell information och länkar till föreningar med mera inom ELM

Var finns makten?

Vid sidan om den omorganisation som kortfattat beskrivits här kort finns en utveckling som fortgått utan så mycket diskussion men som ändå kan vara värd att notera. Den tar sin början i de organisationer som nu tillsammans bildar ELM och som fullföljdes i och med omorganisationen och handlar om var "makten" finns.

Både NSM och HLM var i grunden gräsrotsrörelser i den tidiga väckelsen när Andens vind var stark och evangeliet spreds från person till person. Båda dessa föreningar byggde på initiativ från enskilda människor av folket, ofta utan hög rang i samhället, som organiserade sig i missionsföreningar "regionvis" och efterhand på enskilda platser. Om man kan tala om "makt" i detta sammanhang så utövades den på årsmötet, väsentligen av ombud för de lokala föreningarna. Organisationen "ägdes" av medlemmarna.

BV utgjordes från början av anslutna föreningar, "ombud som därtill kallats" samt enskilda medlemmar.

Till ombud kallade årsmötet, på förslag av styrelsen eller ansluten förening, "personer av evangelisk-luthersk bekännelse, som äga vittnesbörd om en levande tro och kristlig vandel." Rätt att utöva rösträtt vid årsmötet hade ombud för anslutna föreningar, en per påbörjat 50-tal medlemmar, dock högst tre, sällskapets ombud (som senare kom att kallas provinsombud), samt medlemmar ur styrelsen. Dock fick inte styrelsens medlemmar rösta i beslut om ansvarsfrihet eller val av revisorer. Dessa regler kom att bestå i sina huvuddrag fram till början av 2004. Någon gång före 1981 togs den möjlighet bort, som ursprungligen fanns för en ansluten förening att föreslå årsmötet att viss person skulle kallas till ombud.

Vid något tillfälle har det i stadgarna tagits in en möjlighet för "missionärer som med styrelsens medgivande vistades i hemlandet vid tiden för årsmötet att utöva rösträtt om de fortfarande stå kvar i sin tjänst."

Från 1992 skedde här en successiv förändring, så att antalet ombud som ansluten förening fick sända till årsmötet justerades från först tre till fem och senare sju.

Samtidigt gjordes en förändring, som innebar att antalet föreningsombud skulle baseras på antal påbörjat 30-tal medlemmar..

BVs sätt att organisera "makten" vid årsmötet torde kunna ses dels som en spegling av det sätt på vilket EFS var organiserat, dels som en anpassning till de förutsättningar som gällde när BV bildades. BV var alltså en organisation som i hög grad styrdes från

toppen genom att styrelsens ledamöter själva hade rösträtt vid årsmötet och dessutom genom att ombud endast kunde kallas på förslag från styrelsen.

Det vi kan se efter 1992 är en utveckling där BV i ökad grad "lämnades ut" till medlemmarna och deras föreningar, en utveckling som fullföljdes i och med omorganisationen, där systemet med provinsombud helt avskaffades.

Förändringar efter 2005

Regionalisering, organisation av predikoverksamheten m.fl. praktiska uppgifter

Ansvar för att organisera predikoverksamheten på mindre platser låg tidigare på NSM resp. HLM/ELM Sydväst. Efter omorganisationen ligger detta på ELM Syd.

Omfattningen av denna verksamhet har dock minskat genom den pågående urbaniseringen och avfolkningen av landsbygden.

I övriga Sverige organiserades predikoverksamheten länge av expeditionen i Stockholm. Riksorganisationen BV/ELM har tidigare också ägt bönhus eller kapell på en del platser. Från 2005 organiseras predikoverksamheten lokalt/regionalt. De bönhus/kapell som ELM ägt är också avvecklade. Även här har antalet predikoställen minskat. Samtidigt som aktiviteten på många mindre orter minskat eller upphört har en del av de större föreningarna vuxit, bl.a. Ängelholm, Örkelljunga, Kristianstad och Lund.

Kallande av predikanter

NSM, ELM Syd och KUS var självständiga organisationer i samverkan med BV. De kallade också själva sina predikanter. Vid omorganisationen lades uppgiften att kalla predikanter på ELMs styrelse. Efter omorganisationen följde en tid då inga nya predikanter kallades, vilket ledde till viss frustration inom ELM Syd. Resultatet av de diskussioner som följde blev att ELM Syd fick möjlighet att genomföra alla de inledande momenten i predikantkallandet. Den slutliga kallelsen till predikant svarar ELM-styrelsen för.

Lärorådet inrättas

ELMs årsmöte 2010 beslöt om inrättande av ett läroråd.

Lärorådet ska ha "ett särskilt ansvar för läran och förkunnelsen och behandla frågor som rör andligt ledarskap och lärofrågor".

Lärorådet ska utgöras av fem män, varav två ska vara styrelseledamöter, två ska vara predikanter och nomineras av predikantkåren. Ordföranden i lärorådet utses av ELMs styrelse.

Kvinnor i styrelsen

I ELMs stadgar görs ingen skillnad mellan könen och formellt har det inte varit något som hindrat att kvinnor väljs in i styrelsen. Praxis har dock allt sedan BV bildades varit att kvinnor inte väljs till styrelsen, även om detta varit en princip som varit ifrågasatt. I och med att lärorådet inrättats och det samtidigt infördes en regel i stadgarna att styrelsens ordförande och vice ordförande ska vara man, har det dock blivit mindre kontroversiellt med kvinnor i styrelsen. Sedan 2012 ingår kvinnor i ELMs styrelse.

Inrättande av nämnder

ELMs styrelse inrättade 2009 tre nämnder med uppgift att arbeta med frågor inom respektive mission i Sverige (MIS), mission i utlandet (NUM) samt tidningsutgivningen (Till Liv, Droppen samt Design för livet (TN)]. Nämndernas uppgift är att dels lämna förslag till styrelsen om strategier och principer för verksamheten inom sina respektive områden, dels att leda verksamheten med utgångspunkt i de ramar och riktlinjer som styrelsen anger.

Nämnderna tillsätts av ELMs styrelse efter nominering av två ledamöter från vardera ELM Syd, ELM Nord och ELU. Till NUM har också ELM Danmark möjlighet att nominera. Nämnderna har avlastat styrelsen det direkta ansvaret för en rad detaljfrågor och gett styrelsen ökade möjligheter att arbeta med strategiska frågor. Det har också visat sig att det i nämnderna utvecklats en företagsamhet och kreativitet som inte finns eller kan finnas i styrelsen.

Budgetprocessen

ELMs styrelse initierade under 2010 en ny budgetprocess. Den nya processen innebär att styrelsen till årsmötet lägger fram ett förslag till verksamhetsplan för det kommande året. Verksamhetsplanen beskriver huvuddragen i det kommande årets verksamhet och ekonomiska ramar. Den detaljerade budgeten fastställs av styrelsen i slutet av året med utgångspunkt i årsmötets beslut om verksamhetsplanen och händelseutvecklingen under året.

Ledningsorganisation

En ny ledningsorganisation infördes från 2012. Den nya organisationen innebär att vi har en missionsledare med ansvar under styrelsen för ELMs mission både i Sverige och utlandet. Till missionsledare förordnades Erik J Andersson. Den nya organisationen utvärderades under 2015 och befanns då ha utfallit väl.

Har syftet med omorganisationen uppnåtts?

Tydligare identitet

- En nyckelfaktor när det gäller identitet och samhörighet är förkunnelsen, att vi delar synen på Bibeln som Guds Ord, på bekännelsen och på vår uppgift i Guds rike.
- "Varumärket" ELM har utan tvekan blivit tydligare.
- Missionsgårdarna har fått en allt viktigare roll inom ELM, genom att skapa gemenskap inom rörelsen och som bärare av ELM-identiteten.
- ELU har fått en tydligare identitet då man efter omorganisationen blev en renodlad ungdomsorganisation. Samtidigt har ELU varit lite vilset i sin roll och har över tiden varierat i sitt förhållningssätt till ELM.
- ELM Nord, som bildades 2009, har en tydlig roll som norra Sveriges röst i ELM.

Är den nuvarande ansvarsfördelningen inom organisationen ändamålsenlig?

- Ja, i allt väsentligt: vi har en uppbyggnad som fungerar, med tydliga roller för de olika organisationer som ingår i rörelsen.
Modellen med nämnder – för respektive tidningarna, utlandsmissionen och missionen i Sverige – fungerar väl,
- Den av våra organisationer som haft svårast att hantera övergången till det nya är kanske ELM Syd, som har genomlevt en grundlig "makeover" – gått in i en ny organisation, bytt namn och fått delvis nya uppgifter – även om det grundläggande uppdraget att verka för "Kristi rikets tillväxt" naturligtvis kvarstår.
Vi bedömer att ELM Syd nu har en roll som är tydlig och på senare tid har blivit mer aktivt i sitt stöd till sviktande föreningar.
- ELM Nord upplever att ELM på ett organisatoriskt plan blivit effektivare och med en tydligare ansvarsfördelning än tidigare.
Samtidigt bedömer man att den läromässiga identiteten i rörelsen har blivit otydligare. Bibeltroheten och bekännelsefrågorna framhävs mindre uttalat och tydligt än tidigare. ELM Nord upplever också en otydlighet i fråga om vem som i praktiken har och tar det andliga ansvaret.
- ELU driver verksamhet bland ungdomar på ett mer tydligt sätt nu än tidigare med en ansvarsfördelning som är ändamålsenlig. Detta gäller också ELUs arbete på missionsgårdarna och i relation till föreningarna genom ungdomsledare.

Dock finns idag ett glapp i övergången för barn i Plus-åldern (10-14 år) från ELMs regioner och föreningar till ELU. Motsvarande gäller för övergången för ungdomar i 20-30-årsåldern från ELU till ELMs regioner och föreningar.

Det är viktigt att de pågående samtalen om samarbete mellan organisationerna kan fortgå, i syfte att överbrygga organisatoriska gränser och få naturliga övergångar så att ungdomarna vill stanna kvar inom rörelsen.

ELU har på senare år arbetat för att närma sig ELM-rörelsen, då riksorganisationen samt föreningarna har en avgörande funktion i ungdomars fortsatta växt och engagemang. ELU ser idag det som viktigt att det för ungdomarna finns en lokal förankring i en gudstjänstfirande gemenskap, som bär och ger tillväxt i den personliga tron på Jesus Kristus. För ELM-rörelsens överlevnad och tillväxt behövs troende ungdomar med ett hjärta för rörelsen och som naturligt slussas vidare ut i föreningslivet, där de aktivt deltar.

Bättre och effektivare förvaltning av resurser, ekonomiskt och personellt

- ELM har en mer effektiv organisation nu än tidigare. Flytten av ELMs expedition från Stockholm till Strandhem 2011, och den omorganisation av administrationen som

samtidigt genomfördes, sänkte de administrativa kostnaderna till 1/3. Genom nämndsorganisationen har styrelsen avlastats en rad detaljfrågor och fått mer tid för strategiska frågor. En viktig del i det fortsatta arbetet är att ha regelbundna samtal med nämnderna och styrelserna i de övriga organisationerna.

- ELM Syd är en helt ny organisation, som har att förvalta ett arv från de tidigare organisationerna NSM och ELM Sydväst, men som också har en del nya uppgifter. Sammanslagningen innebär att det bara krävs ett årsmöte nu, en styrelse, en kassör, en revision, färre styrelsemöten, färre protokoll och så vidare.
- ELU har klarat sig relativt bra ekonomiskt igenom omorganisationen. Dock har det genom åren varit svårigheter att hitta balans i satsningar på ungdomsverksamheten som motsvarar intäkterna genom framförallt gåvor. ELU har sett ett ökat ekonomiskt givande ifrån ungdomar, samtidigt som gåvogivandet från äldre delvis minskat. Antalet medarbetare ligger på ungefär samma nivå nu som tidigare.

Större frimodighet i evangelisations- och missionsarbetet.

En tydligare identitet och tydliga uppgifter är positivt också för frimodigheten.

Andra problem eller möjligheter till följd av omorganisationen?

- Informationsöverföringen inom rörelsen har successivt förbättrats genom Till Liv, Kompassen, ELMs hemsida. Arbeta på att få fram en ny hemsida har påbörjats.
- Nominering till nämnderna kan ibland upplevas som ett problem, t.ex. för ELU. Nomineringen till nämnderna är en viktig del i sammanhållningen inom rörelsen, men det ska ses som en möjlighet, inte som ett påbud.

Övriga synpunkter

Vi plågas av sekulariseringen och vår tids sätt att tänka. En effekt av detta är att vi får svårt med rekrytering och alltför låg "pensionsålder" när det gäller förtroendeuppdrag och andra uppgifter inom ELM-rörelsen.

De sista årtiondena har vi upplevt hur flera små föreningar krymper eller läggs ned, samtidigt som några av de större föreningarna växt påtagligt. När de stora föreningarna såsom t.ex. Kristianstad, Örkelljunga, Lund och Ängelholm växer så avtar (åtminstone det upplevda) intresset och behovet av ELM Syd och möjligen även ELM BV. Detta är en faktor som kan ha bidragit till de ökade svårigheterna att rekrytera till dessa styrelser. Fokus har varit på de små föreningarnas behov. Det är nu en angelägen fråga att också se vilka behov och önskemål de stora föreningarna har. De fyller ett behov som en betydande majoritet verkar dela.